

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Роєвої Ольги Сергіївни
на тему: «Облік і аудит запасів в управлінні інноваційною діяльністю
підприємств», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»**

Рецензенти, які призначені Вченою радою Державного університету «Житомирська політехніка» (протокол № 4 від 29 березня 2021 р.):

д.е.н., професор Легенчук Сергій Федорович,

к.е.н., доцент Вигівська Ірина Миколаївна,

на основі результатів засідання фахового семінару з попередньої експертизи дисертації Роєвої Ольги Сергіївни на тему: «Облік і аудит запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств» (протоколу № 04 від 19 квітня 2021 р.) прийняли наступне рішення:

Науковий рівень дисертаційної роботи Роєвої Ольги Сергіївни на тему: «Облік і аудит запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств» відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Робота містить нові теоретико-методологічні положення і практичні розробки, які в сукупності вирішують наукову проблему, що полягає у формуванні теоретичних положень, методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку і аудиту запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств з огляду на активізацію даних процесів, їх складність та пріоритетність для розвитку національної економіки.

Актуальність теми дослідження. Сьогодні немає країни, де економічне змагання за лідерство на світових ринках не пов'язувалося б з інноваціями, а України це стосується ще більшою мірою, адже започаткувати і, особливо, утримати національні конкурентні переваги, втілити їх в життя в економіці

глобального ринку можна лише шляхом упровадження інноваційної моделі розвитку. Тому основою нового стратегічного курсу, його визначальним пріоритетом для нашої країни мають стати розроблення та реалізація програми, спрямованої на розвиток інноваційної моделі економічного зростання, утвердження України як високотехнологічної держави.

Інноваційний розвиток підприємства часто пов'язують з інноваційною діяльністю, як одним із його ключових чинників та складових, тому і оцінку інноваційного розвитку здійснюють саме на основі показників інноваційної діяльності та активності підприємства. В умовах постіндустріальної економіки процеси інноваційного розвитку промислових підприємств стають першочерговими об'єктами управління, для реалізації яких необхідна дієва обліково-аналітична підтримка, що сприятиме оцінці проблем та тенденцій цих процесів на різних рівнях та розробці відповідних регулюючих заходів. Першочерговим джерелом такої інформаційної підтримки є точні та релевантні дані, сформовані системою бухгалтерського обліку підприємства.

Однією з основних умов здійснення інноваційної діяльності підприємств є забезпечення його запасами, які займають переважну частку в структурі їх активів. Тому правильно організований облік запасів та контроль за ефективністю їх використання має велике значення для створення релевантної інформації для управління та розвитку підприємств в умовах нарощення інноваційних процесів та інтелектуалізації їх діяльності. Таким чином, обрання О.С.Роевою темою дослідження проблематики обліку і аудиту запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств як найбільш перспективного напрямку економічного розвитку регіонів та країни в цілому, є виправданим та своєчасним, а сформована тема – вкрай актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідницьких робіт кафедри аудиту, обліку та оподаткування Центральноукраїнського національного технічного університету. Так, в межах теми «Організація та методологія виконання завдань з надання впевненості» (номер державної

реєстрації 0110U00004979) запропоновано підходи щодо класифікації аудиторських послуг в контексті дослідження запасів в процесі здійснення інноваційної діяльності підприємств, а також організаційні та методичні підходи щодо аудиту запасів відповідно до МСА; теми «Організаційні та методичні аспекти вдосконалення бухгалтерського обліку в умовах глобалізації економіки та інформатизації суспільства» (номер державної реєстрації 0112U002600) запропоновано підходи щодо побудови облікової політики в частині запасів та розкриття інформації щодо них у фінансовій звітності на підприємствах, які займаються інноваційною діяльністю; теми «Розвиток функцій бухгалтерського обліку в сучасних умовах» (номер державної реєстрації 0118U007187) розроблено положення щодо управлінського обліку запасів в процесі провадження інноваційної діяльності.

Наукову новизну отриманих результатів представлено науковими положеннями, в яких:

удосконалено:

– теоретичні положення щодо визначення сутності поняття «запаси», що на відміну від існуючих, розглядається в контексті змістовних характеристик запасів та їх використання в процесі управління інноваційною діяльністю підприємства, що дозволило запропонувати визначення запасів, як активів, придбаних (набутих) підприємством з метою отримання в майбутньому економічних вигод від їх споживання під час виробництва інноваційної продукції та/або в процесі управління інноваційною діяльністю та які утримуються для такого споживання або перебувають у процесі виробництва з перенесенням їх вартості до складу матеріальних витрат, що забезпечує більш точний опис цієї категорії в процесі управління інноваційною діяльністю;

– організацію бухгалтерського обліку запасів в частині формування концептуально-теоретичних засад формування облікової системи та побудови облікової політики, що ґрунтується на аналізі та взаємоузгодженні чинних положень національних та міжнародних нормативно-правових актів,

які регулюють бухгалтерський облік запасів та визначають порядок провадження інноваційної діяльності, що спрямовано на підвищення рівня ефективності системи управління;

– методику бухгалтерського обліку запасів, в основі якої лежить модель, що побудована на логічному взаємозв'язку, узгодженості та послідовності окремих етапів спостереження, фіксування, документування, систематизації, групування та узагальнення інформації про запаси та орієнтована на формування облікової інформації про наявність і рух запасів для підвищення повноти й достатності параметрів системи інформаційного забезпечення підприємства;

– методичні підходи щодо побудови системи управлінського обліку запасів, що на відміну від існуючих, обґрунтовує її конфігурацію з урахуванням особливостей провадження інноваційної діяльності, охоплює всю систему формування і використання інформації про надходження, використання і списання запасів, включаючи стратегічне управління, планування і контроль, забезпечення оптимального використання запасів, що дозволяє найбільш повно відобразити технологічні і економічні особливості використання запасів в процесі інноваційної діяльності, здійснювати контроль за їх збереженням і економним витрачанням;

набули подальшого розвитку:

– підходи щодо класифікації запасів в процесі провадження інноваційної діяльності, що на відміну від відомих, сфокусовані на їх групуванні за функціональним і технологічним призначенням, що забезпечуватиме формування повної і достовірної інформації у процесах управління інноваційною діяльністю підприємства для прийняття оперативних і поточних рішень та є основою подальшого вдосконалення організації і методики обліку та аудиту запасів;

– теоретичні положення щодо аудиту та аудиторської діяльності в контексті їх зв'язку з інноваційною діяльністю, відмінністю яких є систематизація вимог Міжнародних стандартів, аналіз сучасного стану

інноваційної діяльності в Україні, виокремлення специфічних особливостей ринку інноваційних продуктів, порівняльних аналіз основних видів аудиторських послуг, об'єктом в яких можуть виступати запаси, що використовуються для інноваційної діяльності, що дозволило обґрунтувати фактори залучення аудиторів для виконання професійних послуг відповідно до очікувань та інформаційних потреб користувачів, напрями розвитку організаційного та методичного забезпечення виконання завдань з аудиту запасів в процесі управління інноваційною діяльністю підприємств, уточнити класифікацію завдань з аудиту, в рамках яких виокремлено такі завдання, як індивідуальні та інтегровані, одиничні та комплексні завдання;

- організаційні положення аудиту запасів в процесі управління інноваційною діяльністю, в рамках яких обґрунтовано організаційні етапи завдань з аудиту запасів як елементів фінансової звітності та рахунків бухгалтерського обліку, відмітною особливістю яких є регламентування відносин із управлінським персоналом і обґрунтування наповнення специфічних етапів, які вимагаються в процесі проведення аудиту всієї фінансової звітності, зокрема, розгляд шахрайства, законодавчих та нормативних актів, операцій та відносин із пов'язаними особами, облікових оцінок, подальших подій, іншої інформації, безперервності діяльності тощо;

- методичні підходи до визначення суттєвості при виконанні аудиту запасів в процесі управління інноваційною діяльністю, які, на відміну від існуючих, базуються на розумінні суттєвості при виконанні завдань з аудиту запасів як комплексного поняття, яке має розглядатися як гранично допустимий розмір викривлення суми, класифікації, подання або розкриття інформації про запаси у фінансовому звіті, як додатковий критерій для планування спеціальних аудиторських процедур, пов'язаних з інвентаризацією запасів, як критерій, який визначає необхідність модифікації думки аудитора в звіті та вибору типу такої модифікації, виокремлення факторів, які мають ураховуватися при її розрахунку (інформаційні потреби та типи рішень, які приймають користувачі на основі інформації про запаси;

умови виконання завдання з аудиту запасів; необхідність розгляду кількісних показників і якісного характеру можливих викривлень; необхідність розрахунку декількох рівнів суттєвості);

– методику виконання аудиту запасів в процесі управління інноваційної діяльністю, яка, на відміну від існуючих, враховує напрями використання інвентаризації в процесі виконання завдань з аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту, взаємозв'язок аудиторських процедур, аудиторських доказів та інвентаризації та передбачає необхідність розробки національного положення (стандарту) стосовно проведення інвентаризації та використання її результатів в процесі виконання завдань з аудиту фінансової звітності, особливо обов'язкового аудиту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в наступному:

– пропозиції щодо формування облікової політики в частині обліку запасів використані у діяльності ПрАТ «Криворізька будівельна компанія» (довідка № 1268, від 02.10.2020 р.);

– рекомендації щодо концепції побудови управлінського обліку та аналітичної системи рахунків обліку запасів в управлінні інноваційною діяльністю впроваджені у діяльність ТОВ «Термоліт-Інвест» (довідка від 4.11.2020 р.);

– розробки в частині організації управлінського обліку, процесу бюджетування, системи аналітичних рахунків запасів, організації аудиту запасів (при побудові системи внутрішнього аудиту та визначенні потреб у взаємовідносинах із зовнішніми аудиторами) застосовані у діяльності ТОВ «Ферросистема-Трейд» (довідка №352/1 від 02.12.2020 р.);

– основні положення дисертації використано при формуванні навчально-методичного забезпечення з таких дисциплін, які входять до освітньо-професійних програм зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» («Фінансовий облік І», «Управлінський облік», «Облік за видами економічної діяльності», «Організація обліку», «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством», «Облікова політика», «Організація і методика аудиту»), та

впроваджено у навчальний процес Центральноукраїнського національного технічного університету (довідка № 33-15/1297 від 10.09.2020 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї дисертації були оприлюднені під час науково-практичних конференцій, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції “Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: актуальні проблеми та перспективи” (Запоріжжя, Україна, 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції “Модернізація економіки у контексті інноваційного розвитку: напрями та пріоритети” (Дніпро, Україна, 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції для студентів, аспірантів та молодих учених “Сучасні аспекти розвитку інформаційної економіки: зовнішні та внутрішні фактори впливу” (Київ, Україна, 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції “Тенденції розвитку економіки у 2018 році: аналітичний та теоретико-методологічний аспекти” (Одеса, Україна, 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції “Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, менеджменту, фінансів та права”(Полтава, Україна, 2019 р.), Всеукраїнській науково-практичній on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої Дню науки (Житомир, Україна, 2019 р., 2020 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції “Сучасні міжнародні економічні відносини: становлення та особливості розвитку” (Одеса, Україна, 2019 р.), Міжнародній науковій конференції “Від Балтії до Чорного моря: становлення сучасного економічного простору” (Рига, Латвія, 2019 р.), Міжнародній науковій конференції “Розвиток інтегрованої звітності підприємств” (Житомир, Україна, 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції “Підприємництво, цифрові інновації, фінанси: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку” (Львів, Україна, 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції “Напрями розвитку ринкової економіки: нові реалії та можливості в умовах інтеграційних процесів” (Ужгород, Україна, 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Наука, суспільство, освіта: актуальні проблеми та перспективи розвитку» (Харків, Україна, 2020 р.), Міжнародній науково-практичній конференції

“Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення в умовах переходу до Індустрії 4.0” (Рівне, Україна, 2020 р.).

Повнота опублікування результатів дослідження. Основні положення дисертації викладені у 16 наукових працях, зокрема: 1 – у колективних монографіях; 4 – у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз, 1 – у періодичних наукових виданнях держав Європейського Союзу, 2 – в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України категорії «Б»; 8 – тез доповідей та матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій. Зазначені праці у повній мірі відображають основні результати дисертації і відповідають вимогам п. 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою КМУ № 167 від 06 березня 2019 р.

Основні публікації, що відтворюють наукові результати проведеного дослідження:

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Публікації у наукових фахових виданнях України, категорія «Б»

1. Роева О.С. Організаційні засади побудови бухгалтерського обліку запасів в процесі інноваційної діяльності: нормативно-правовий аспект. Центральноукраїнський науковий вісник. Вип. 4(37). С. 230-243.

2. Роева О.С. Розвиток управлінського обліку запасів в інформаційному забезпеченні інноваційної діяльності. Центральноукраїнський науковий вісник. Вип. 5(38). С. 273-285.

Публікація в науковому періодичному виданні країни ЄС

3. Roieva Olha Formation of the accounting policy of the enterprise in the context of ensuring effective management of inventories in the process of innovation activity *Three Seas Economic Journal*. 2020, 1(3), P. 77-83.

Монографії

4. Шалімова Н.С., Роева О.С. Проблемні аспекти використання інвентаризації як аудиторської процедури та джерела аудиторських доказів в процесі виконання завдань з аудиту фінансової звітності // Бухгалтерський

облік, аналіз, контроль, оподаткування, фінансовий менеджмент : сучасні виклики та перспективи розвитку : монографія. Кривий Ріг: Видавництво ФО-П Чернявський Д.О., 2018. С. 120-138.

Публікації в наукових періодичних виданнях

5. Роєва О.С. Вплив інтеграційних процесів обліку на систему інформаційного забезпечення підприємства. Збірник наукових праць «Проблеми системного підходу в економіці». 2018. Випуск 5(67). С. 199-203.

6. Роєва О.С. Виконання завдань з аудиту елементів та статей фінансової звітності як окремих об'єктів: вимоги та рекомендації Міжнародних стандартів аудиту. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2018. №1(34). С. 221-232. (*Index Copernicus, CEEOL*)

7. Шалімова Н.С., Роєва О.С. Потенціал аудиторських послуг в контексті дослідження використання запасів в інноваційній діяльності підприємств. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2019 р., № 3 (108). С. 269-275. (*Index Copernicus*)

8. Роєва О.С. Підходи до розрахунку рівня суттєвості при виконанні завдань з аудиту запасів. [Електронний ресурс]. Економіка: реалії часу. 2019. №1(41). <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No1/81.pdf> (*Index Copernicus, CEEOL*)

Тези та матеріали конференцій:

9. Роєва О.С., Вальчук Н.В. Оцінка, як елемент методу бухгалтерського обліку / О.С. Роєва , Н.В. Вальчук// Національна економіка в умовах глобалізації: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 7 березня 2017 р.). П.: ЦФЕНД, 2017. С. 65-67.

10. Роєва О.С., Бойко О. Аналіз забезпеченості підприємства виробничими запасами / О.С. Роєва, О. Бойко // Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (13 квітня 2017 р). Кривий Ріг. Донецький національний університет економіки та торгівлі, 2017.

11. Роева О.С., Ротозєєнко Ю. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку / О.С. Роева, Ю. Ротозєєнко // Актуальні проблеми сучасного економіко-гуманітарного дискусусу в Україні : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (28 квітня 2017 р). Кривий Ріг. Донецький національний університет економіки та торгівлі, 2017. С. 261-263.

12. Роева О.С. Використання інвентаризації як аудиторської процедури в процесі аудиту фінансової звітності: обмеження та шляхи їх вирішення. Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю : Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 жовтня 2018 р. Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2018. С. 134-137.

13. Роева О.С. Сучасні тенденції розвитку інноваційної діяльності та використання запасів в процесі її здійснення як об'єктів аудиторських послуг. Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю : Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 25 жовтня 2019 р. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2019. С. 214-216.

14. Роева О.С. Особливості виконання аудиту запасів як окремого завдання. Актуальні проблеми обліково-аналітичного забезпечення в умовах переходу до Індустрії 4.0 : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 березня 2020 року. Рівне : НУВГП, 2020. С. 160-162.

15. Magopets E., Roeva O. Accounting support for the formation of information about stocks in the enterprise management system. Conference Proceedings. Papers and Articles. Azerbaijan-Turkey. The First International Scientific-Practical Virtual Conference Science and Technology in Modern Society: Problems, Prognoses and Solutions. Turkey, Izmir September 26-27, 2020. С. 59-67.

16. Роева О.С. Використання зовнішніх підтверджень при виконанні аудиту запасів як окремого завдання та в рамках завдань з аудиту фінансової звітності. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 25 листопада 2020 р. Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2020. С. 385-386.

Було запропоновано офіційних опонентів, як є провідними фахівцями із заявленої спеціальності та за темою дисертаційної роботи:

– доктора економічних наук, професора, директора Навчально-наукового інституту післядипломної освіти Чорноморського національного університету імені Петра Могили Норд Ганну Леонідівну,

– доктора економічних наук, доцента, професора кафедри податкової політики Університету державної фіскальної служби України Ізмайлова Ярослава Олексійовича.

Висновок. Дисертація Росвої О.С. на тему: «Облік і аудит запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств» є завершеною науковою роботою, метою якої є розвиток теоретичних, організаційних, методичних положень обліку і аудиту запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств.

Дисертаційна робота за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням повністю відповідає вимогам п. 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ № 167 від 06 березня 2019 р., щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Рекомендовано прийняти до захисту дисертаційну роботу Росвої Ольги Сергіївни на тему: «Облік і аудит запасів в управлінні інноваційною діяльністю підприємств».

Рецензенти:

Завідувач кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка», д.е.н., проф.

С.Ф. Легенчук

Доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка», к.е.н., доц.

І.М. Вигівська